Posvojenje djece i utjecaj na njihov emocionalni i psihički razvoj

Horvat, Merita

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:088755

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-19**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MERITA HORVAT

ZAVRŠNI RAD

POSVOJENJE DJECE I UTJECAJ NA NJIHOV EMOCIONALNI I PSIHIČKI RAZVOJ

Petrinja, studeni 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Petrinja

PREDMET: RAZVOJNA PSIHOLOGIJA

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Merita Horvat

TEMA ZAVRŠNOG RADA:

POSVOJENJE DJECE I UTJECAJ NA NJIHOV EMOCIONALNI I PSIHIČKI RAZVOJ

MENTOR: Mirjana Milanović, prof.

Petrinja, studeni 2016.

SADRŽAJ:

SAŽETAK 2

SUMMARY 3

1.UVOD 4

2. POSVOJENJE DJECE 5

2.1 POJAM I CILJEVI POSVOJENJA DJECE 5

2.2 VRSTE POSVOJENJA 8

2.3. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA 9

2.3.1.Pretpostavke za posvojenje na strani djeteta (pasivna adoptivna sposobnost) 10

2.3.2 Pretpostavke za posvojenje na strani posvojitelja (aktivna adoptivna sposobnost) 10

2.3.3 Zabrane za posvojenje na strani posvojitelja 11

2.3.4. Pristanak roditelja na posvajanje njihovog djeteta 12

2.3.5. Dužnosti centra za socijalnu skrb za zasnivanje posvojenja 13

3. OSTALI OBLICI ZBRINJAVANJA DJECE BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI 16

3.1. INSTITUCIONALNI OBLICI SMJEŠTAJA ZA DJECU BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI 16

3.2. IZVANINSTITUCIJSKI OBLICI SMJEŠTAJA ZA DJECU BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI 18

4. EMOCIONALNI I PSIHIČKI RAZVOJ POSVOJENOG DJETETA 20

5. ISTINITE PRIČE 24

6. ZAKLJUČAK 27

LITERATURA 28

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA 29

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZDRADI RADA 30

SAŽETAK

U ovom završnom radu upoznajemo se s tematikom posvojenja djece koja uključuje samu definiciju posvojenja, ciljeve posvojenja koji su se kroz povijesna razdoblja mijenjali, vrste posvojenja, pravne pretpostavke za posvojenje i sam postupak zasnivanja posvojenja. Posvojenje kao obiteljskopravni institut u potpunosti uređuje Obiteljski zakon RH, a centri za socijalnu skrb provode program podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja te provode postupak posvojenja u odnosu na dijete koje je pod njegovom nadležnosti.

Posebni osvrt u ovom radu bit će utjecaj posvojenja na emocionalni i psihički razvoj djeteta koje je najčešće prije posvajanja imalo traumatska iskustva separacije, osjećaj nesigurnosti, gubitak vlastitog identiteta, zanemarivanje te mnoge druge teškoće u čemu veliku ulogu u otklanjanju posljedica takvih teškoća imaju upravo posvojitelji. Posvojenje omogućuje odrastanje i odgoj u sigurnom obiteljskom okruženju, a dijete je tu dar koji posvojitelji prihvaćaju upravo onakav kakav on jest te osjećaj da je željeno od svojih posvojitelja.

Ključne riječi: posvojenje, posvojitelj, dijete

SUMMARY

In this final work are introduced to the topic of adoption of children, which includes the definition of adoptions, goals adoptions that were the historical period changed, the type of adoption, legal assumptions for adoption and the procedure for establishing the adoption. Adoption as an institute of family law fully governs family law Croatia, and social welfare centers conduct program eligibility and suitability of prospective adoptive parents and adoption proceedings conducted in relation to a child who is under his jurisdiction.

Special Reference to this article will be the impact of adoption on the emotional and psychological development of a child that is usually before the adoption had traumatic experiences of separation, feelings of insecurity, loss of personal identity, neglect and many other difficulties where the important role in eliminating the consequences of such difficulties have precisely adoptive parents. Adoption provides upbringing and education in a safe family environment, and child is the gift that adoptive parents accepted exactly as it is this feeling that is desired by their adoptive parents.

Key words: adoption, adoptive parent, child

1.UVOD

Velikom broju bioloških roditelja relativno je lako doći do željenog djeteta, a većini je roditeljstvo jedno od najljepših i najsretnijih iskustava u životu. Imati dijete, biti roditelj, promatrati dijete kako raste i razvija se u odraslu i odgovornu osobu motivi su u kojima nema razlike između bioloških roditelja i posvojitelja. S druge strane neki biološki roditelji nisu u mogućnosti pružiti adekvatnu skrb za svoje dijete. Ne ulazeći u razloge zbog kojih dijete ne može ostati sa svojim biološkim roditeljima ostaje problem kako pomoći djetetu da iz tako teške situacije izađe sa što manje ožiljaka na duši. Posvojenje tako, za razliku od domova za nezbrinutu djecu i udomiteljskih obitelji, postaje najbolji oblik zbrinjavanja i zaštite djeteta. Jedino uz kvalitetnu obitelj, koja može pružiti djetetu puno ljubavi i najvažniji osjećaj sigurnosti i pripadnosti, koja brine o potrebama djeteta, može proizaći jednog dana samostalna i odgovorna osoba koja će se moći nositi sa svim problemima u svom daljnjem životu. Posvojitelji, činom posvojenja, jedino tako ostvaruju svoju prirodnu potrebu da postanu roditelji pa je posvojenje međusobno davanje i primanje ljubavi, privrženosti koja pomaže u samostalnoj izgradnji identiteta djeteta. Posvojenjem se poštuju ujedno i dva prava, a to je: prava čovjeka na roditeljstvo i osnivanje obitelji te pravo djeteta na sigurnost i odgoj u obitelji.

Obitelj kao osnovna društvena jedinica i zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca neizravno formira i društvo. Društvu nije svejedno kakva je obitelj, stoga i funkcija posvojenja koju ono ima u sustavu zaštite djece bez roditeljskog staranja, gdje su interesi djeteta primarni, pomaže obliku sustavne društvene zaštite djece. Dakle, formirajući čovjeka obitelj neizravno formira i društvo i svakog pojedinca u njemu. Svaka društvena zajednica zalog svoje sigurnosti, prosperiteta i opstojnosti mora tražiti samo u sretnom pojedincu i stabilnoj obitelji, pa tako nije nezanemariv i interes društva za posvojenje. Znamo da je elementarno djetetovo pravo i pravo na život sa svojim roditeljima, ali to pravo djeteta podliježe i nekim ograničenjima pravne prirode. To ograničenje ne znači nemogućnost ostvarenja prava, već djetetu posvajanjem omogućuje da zasnuje životnu i obiteljsku zajednicu s odgovornijim osobama, a to su posvojitelji.

2. POSVOJENJE DJECE

"Isključivo u sociološkom smislu, posvojenje je postojalo već prije nastanka države i prava. Dakle, ono je bilo provocirano potrebama čovjeka generiranim različitim pobudama i motivima te je pod različitim nazivima egzistiralo već mnogo prije nego što ga je taj isti čovjek stavio u pravnu matricu i pravno ukalupio." (Jakovac- Lozić D. 2000. Posvojenje: Sveučilište u Splitu, pravni fakultet, str, 31.)

2.1 POJAM I CILJEVI POSVOJENJA DJECE

Pojam posvojenja, prema Obiteljskom zakonu RH (NN 103/15), koji je na snazi od 01.11.2015., je poseban oblik obiteljsko – pravnog zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi kojom se stvara trajni odnos roditelja i djeteta. Posvojenje mora prvenstveno biti u skladu s dobrobiti djeteta i jedan je od najprikladnijih oblika zaštite djece bez roditeljske skrbi. Posvojenjem se zasniva roditeljski odnos između tuđeg maloljetnog djeteta (posvojčeta) i punoljetne osobe (posvojitelja). U postupku zasnivanja posvojenja Centar za socijalnu skrb procjenjuje osobine potencijalnih posvojitelja u odnosu na dobrobit djeteta.

Ciljevi posvojenja kroz povijesna razdoblja bili su različiti: Jačanje plemena, produženje obitelji, nasljeđivanje, poboljšanje statusa izvanbračne djece, oslobođenje od ropstva.

STARI I SREDNJI VIJEK

- Hamurabijev zakonik- raskidivo i neraskidivo posvojenje(među sinovima).
- Babilonsko pravo- posvojenjem se stjecalo pravo na nasljedstvo, posvojenje pred svjedocima i bilo je raskidivo.
- Egipat- cilj posvojenja je bilo nasljeđivanje, a posvajana su bila muška djeca
- Helensko doba- cilj je bio spašavanje obiteljskog doma od ispražnjenja, a posvojče je nasljeđivalo samo ako nije bilo biološke djece.

- Atena- posvojenje je bilo samo ako nije bilo rođenih sinova, posvojitelj je morao biti pri zdravoj pameti i da nije nagovaran od žene. Cilj je bio produžetak obitelji ostavitelja.
- Rim- adrogacija i adopcija
    - Adrogacija- adrogirani je mogao biti samo muški- otac sa cijelom obitelji, a adrogant je morao imati min. 60 godina i nije smio imati vlastite djece. Cilj je produženje jedne obitelji.
    - Adopcija- posvojče je prelazilo pod očinsku vlast novog obiteljskog starješine, a adoptirati su se mogli muške i ženske osobe. Cilj je bio produžiti obitelj i sačuvati obitelj, ali i nadomjestak za biološko potomstvo.

OBIČAJNO PRAVO SREDNJEG VIJEKA

- Germansko pravo poznavalo je primanje na mjesto djeteta.
- Franačko pravo je označavalo nasljednu vezu između posvojitelja i posvojčeta, ali ne i njegovih srodnika. Nasljedno pravo je imalo samo posvojče.

GRAĐANSKI ZAKONICI sadržavali su odredbe o posvojenju, a ono je imalo za cilj produžetak obitelji. Posvojitelj je morao biti osoba bez djece, visoke starosne dobi, a posvojče je moralo biti punoljetna osoba i to je vrijedilo sve do završetka 1.svjetskog rata.

POSVOJENJE U HRVATSKOJ POVIJESTI

Posvojenje u rimskim provinacijama npr. Dalmaciji, imalo je izvore u nadgrobnim epitafima. O posvojenju u srednjovjekovnoj Hrvatskoj svjedoče i statuti, prvenstveno južnodalmatinskih gradova (Budvanski statut, Kotorski statut i Dubrovački statut). Statuti drugih naših gradova nigdje ne spominju posvojenje (Rijeka, Zadar, Split). Posvojenje u pravu Kraljevine Jugoslavije definirano je Općim(austrijskim)građanskim zakonikom koji propisuje uvjete za posvojenje: posvojitelji ne mogu imati vlastite djece, imaju 50 godina, najmanje 18 godina stariji su od posvojčeta, posvojče može biti i dijete i starija osoba koji nisu raskidali vezu sa svojom obitelji. Cilj je i dalje bio produženje obitelji.

Posvojenje nakon II.svjetskog rata:

- 1947. i 1965. Zakon o usvojenju- ovim zakonom posvojenje nije bilo neraskidiv odnos, posvojitelji nisu upisivani kao roditelji već je posvojenje bilo samo pravni akt, a ne proces sa svim svojim fazama.
- 1978. Zakon o braku i porodičnim odnosima- uvodi dva oblika posvojenja: raskidivo i neraskidivo, zavisno o dobi djeteta (do 5. ili do 18.te godine)
- 1989. hrvatski zakonodavac donio je pročišćeni tekst Zakona o braku i porodičnim odnosima koji donosi poboljšana rješenja, dodatno potenciran pravni interes posvojčeta, posvojitelji mogu biti mlađe dobi, a nova zakonska rješenja uskladila su se sa zahtjevima iz Konvencije o pravu djeteta koju je donijelo Vijeće Europe 1967.godine.
- 1999. stupa na snagu Obiteljski zakon Republike Hrvatske koji uvodi daljnje zahtjeve iz Konvencije o pravima djeteta UN 1989. Prema ovom zakonu više se ne koristi termin "usvojenje" nego "posvojenje", ne kaže se "posvojenik" nego "posvojče", ne postoji više "posvojenje sa roditeljskim i posvojenje sa srodničkim učinkom" nego "roditeljsko i srodničko posvojenje".
    - Srodničko posvojenje nastaje između posvojitelja i njegovih srodnika, te posvojčeta i njegovih potomaka i time nastaje neraskidiv odnos srodstva.
    - Roditeljsko posvojenje nastaje između posvojitelja, te posvojčeta i njegovih potomaka prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece.
- 2003. Obiteljski zakon uvodi jedinstveni oblik posvojenja. Posvojenje je izjednačeno s biološkim roditeljstvom, kao neraskidiv odnos.

Cilj suvremenog posvojenja objedinjuje dva prava a to su: pravo na osnivanje obitelji (roditeljstvo) i pravo djeteta na sigurnost i odgoj u obitelji.

2.2 VRSTE POSVOJENJA

Posvojenje, prvi puta na cijelom području FNRJ, 1947. godine normirano je saveznim Zakonom o usvojenju. Taj zakon bio je pod utjecajem sovjetske psihologije i pedagogije koja je smatrala da će probleme nezbrinute djece bolje riješiti društvo preko socijalnih ustanova nego posvojitelji.

1963. godine donosi se novi Ustav te Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o usvojenju. Taj Osnovni zakon o usvojenju poznavao je samo jednu vrstu posvojenja, a to je nepotpuno posvojenje. (Jakovac – Lozić, 2000. str. 52)

1978. godine donesen je Zakon o braku i porodičnim odnosima (NN, br.11/1978.) gdje se uvodi nova vrsta posvojenja, a to je posvojenje s potpunim učinkom roditeljskog odnosa koja je postojala uz otprije poznatu vrstu posvojenja uz koju su se i dalje vezivale raskidivost i ograničenost učinaka. (Jakovac – Lozić, 2000., str.54)

1989. godine bila je reforma obiteljskog zakonodavstva,a najopsežniji zahvat napravljen je upravo u domeni posvojenja gdje su se zakonska rješenja prilagodila zahtjevima iz Konvencije o usvojenju koju je Vijeće Europe donijelo 1967. godine. (Jakovac – Lozić, 2000., str.54) Pročišćeni tekst Zakona o braku i porodičnim odnosima (1989) propisao je dvije vrste posvojenja:

a) Srodničko posvajanje

b) Roditeljsko posvojenje

Srodničkim posvajanjem nastaje između posvojitelja i njegovih srodnika s jedne strane te posvojčeta i njegovih potomaka s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koja iz toga proizlaze. (Hrabar – Korać,2003., str. 119) Osnovna obilježja srodničkog posvojenja je potpuna integracija u obitelj posvojitelja te stvaranje obiteljsko – pravnog odnosa i sa srodnicima posvojitelja, neraskidivost, mogućnost zasnivanja samo do desete godine života djeteta, mogućnost posvojenja djeteta u pravilu od strane bračnog para ili maćehe/očuha. Ovom vrstom posvajanja nema nikakve razlike u usporedbi s djetetom koje biološki potječe od posvojitelja.

Roditeljskim posvajanjem nastaju između posvojitelja s jedne strane, te posvojčeta i njegovih potomaka s druge strane prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece (Hrabar – Korać, 2003., str.120). Osnovna obilježja roditeljskog posvajanja su: stvaranje pravnog odnosa posvojčeta i njegovih potomaka samo s posvojiteljem, no i ne sa srodnicima posvojitelja, mogućnost raskida, mogućnost zasnivanja dok maloljetnik ne postane punoljetan, mogućnost posvojenja djeteta od strane bračnog para, maćehe/očuha ili osobe koja nije u braku.

Ove dvije vrste posvojenja postojale su zbog različitih okolnosti zbog kojih se neko dijete posvaja, da zadrži dio identiteta iz primarne obitelji ili da se omogući raskid posvojenja ako se npr. starije dijete ne uklopi u novu obitelj.

Novim Obiteljskim zakonom koji je na snazi od 01.11.2015. godine (Obiteljski zakon, NN 103/15) posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srodnicima s jedne strane te posvojenikom i njegovim potomcima s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koje iz toga proizlaze što znači da novi zakon prepoznaje samo srodničko posvajanje kao jedini oblik posvojenja.

2.3. PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE POSVOJENJA

Djeca se najčešće rađaju bez određenog plana i predumišljaja. Djeca ne mogu birati svoje biološke roditelje pa tako njihovi roditelji mogu biti i maloljetne osobe, osobe u bliskom srodstvu, osobe potpuno lišene poslovne sposobnosti ili osobe nesposobne za rasuđivanje. Pravni poredak ne dopušta takvim osobama zasnivanje braka, ali one uvijek mogu postati izvanbračni roditelji. S druge strane postoje i roditelji koji u braku ili izvanbračnim zajednicama teško zanemaruju, zlorabe, zlostavljaju ili izrabljuju svoju biološku djecu. U oba slučaja sudovi i centar za socijalnu skrb ovlašteni su poduzeti mjere rade zaštite prava i dobrobiti djece pa i posegnuti za krajnjom mjerom, oduzimanjem roditeljske skrbi. Roditelj nije nikada dužan unaprijed posjedovati posebne kvalitete koje će biti garancija da će biti dobar roditelj, za razliku od posvojitelja koji mora unaprijed pružiti jamstva da posjeduje osobine i kvalitete koje će ga učiniti dobrim roditeljem. Obiteljski zakon zato navodi pretpostavke za posvojenje na strani djeteta i pretpostavke za posvojenje na strani posvojitelja.

2.3.1.Pretpostavke za posvojenje na strani djeteta (pasivna adoptivna sposobnost)

Posvojenje se može zasnovati samo ako je u skladu s dobrobiti djeteta. Tako centar za socijalnu skrb, da bi mogao zasnovati posvojenje, mora utvrditi da su ispunjene zakonom propisane pretpostavke na strani djeteta koje se posvaja. Zakonom je predviđeno da se posvojenje može zasnovati do 18.-te godine života djeteta. Ako se za dijete ne može utvrditi podrijetlo može se posvojiti nakon tri mjeseca od djetetovog rođenja ili djetetova napuštanja. Također zakon predviđa zabranu posvojenja srodnika ili štićenika, a tako se ne može posvojiti krvni srodnik u ravnoj lozi, što znači brat odnosno sestra. Ako je neka osoba skrbnik djetetu ne može ga posvojiti kao svog štićenika dok ga dužnosti skrbnika ne razriješi centar za socijalnu skrb.

Ne može se posvojiti dijete maloljetnih roditelja samo tek iznimno ako nema izgleda da će dijete podizati u obitelji roditelja ili bake i djeda ili drugih bližih srodnika. Maloljetni roditelji moraju dati svoj pristanak, a dijete se može dati na usvojenje nakon godinu dana od rođenja.

2.3.2 Pretpostavke za posvojenje na strani posvojitelja (aktivna adoptivna sposobnost)

Centar za socijalnu skrb u postupku posvojenja mora utvrditi i provjeriti sve osobine posvojitelja te da li im se može povjeriti roditeljska skrb. Posvojitelj mora biti duševno zdrava, emocionalno zrela, društveno uklopljena osoba koja ima po mogućnosti redovna primanja. Tako Obiteljski zakon RH određuje dob posvojitelja, status posvojitelja i državljanstvo posvojitelja. Posvojitelj tako može biti osoba od najmanje 21 godine i koja je od posvojenika starija najmanje 18 godina, a samo uz opravdane razloge posvojitelj može biti osoba i mlađa od 21 godine.

Dijete mogu posvojiti:

- bračni i izvanbračni drugovi zajednički
- jedan bračni ili izvanbračni drug ako je drugi bračni ili izvanbračni drug roditelj ili posvojitelj djeteta
- jedan bračni odnosno izvanbračni drug uz pristanak drugog bračnog odnosno izvanbračnog druga

- osoba koja nije u braku ili izvanbračnoj zajednici

Posvojiti dijete može samo hrvatski državljanin, a iznimno posvojitelj može biti i strani državljanin ako je to u najboljem interesu djeteta. Hrvatsko državljanstvo posvojitelja bitno je da bi se spriječio gubitak hrvatskih državljana, a i zbog samog djeteta koje tako može zadržati svoj identitet odgojem u široj sredini iz koje potječe, te da hrvatski državljani na takav način budu u prednosti u odnosu na strance. Kada je posvojitelj ili dijete strani državljanin nadležno ministarstvo za poslove socijalne skrbi odlučit će da li se posvojenje može zasnovati.

2.3.3 Zabrane za posvojenje na strani posvojitelja

Obiteljski zakon (NN 103/15) jasno utvrđuje koje osobe ne mogu posvojiti dijete:

- osoba koja je lišena prava na roditeljsku skrb – oduzimanje roditeljske skrbi ukazuje da je sud utvrdio da je ta osoba već jednom zlorabila ili grubo zanemarivala roditeljsku skrb u odnosu na vlastito dijete pa se on smatra nepodobnim za roditeljima
- osoba koja je lišena poslovne sposobnosti – budući da su te osobe i same pod skrbništvom podrazumijeva se da se ne znaju brinuti o svojim pravima i interesima pa tako ne mogu niti ispunjavati roditeljske dužnosti
- osoba čije ponašanje i osobine upućuju na to da nije poželjno povjeriti joj roditeljsku skrb o djetetu – zakonodavac je ovom odredbom prepustio nadležnom centru za socijalnu skrb da može procijeniti dosadašnje ponašanje i osobine potencijalnih posvojitelja, pa ako centar za socijalnu skrb kod potencijalnih posvojitelja utvrdi npr. ovisnost o opojnim sredstvima, kaznena djela, privođenje zbog prostitucije, počinjenje kaznenog djela krađe ili pronevjere te djela protiv spolne slobode ili ćudoređa, donijet će odluku da ta osoba nije podobna za posvojenje djeteta

2.3.4. Pristanak roditelja na posvajanje njihovog djeteta

Kako bi dijete moglo biti posvojeno prvenstveno je potreban pristanak djetetovih roditelja osim ako to Zakon nije drugačije odredio. Svako dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, a isto tako i roditelji imaju pravo da žive sa svojim djetetom. Problem nastaje kada je njihov međusobni odnos toliko loš da je u suprotnosti dobrobiti djeteta. U slučaju kada centar za socijalnu skrb odluči da je takvo razdvajanje nužno i najbolje u interesu djeteta, u postupku posvojenja roditelji moraju dati svoj pristanak centru za socijalnu skrb.

Maloljetni roditelji ili roditelji lišeni poslovne sposobnosti moraju biti u stanju razumjeti značenje pristanka na posvojenje. Za to je nadležan centar za socijalnu skrb koji ih mora na prikladan način informirati o pravima te faktičnim posljedicama posvojenja djeteta. Ako roditelj, lišen poslovne sposobnosti, nije u stanju razumjeti značenje pristanka za posvojenje odluku u njegovo ime donosi sud sukladno Obiteljskom zakonu.

Roditelj može dati pristanak da njegovo dijete posvoji njemu poznati posvojitelj samo u slučaju kada ga posvaja njegov bračni ili izvanbračni partner roditelja djeteta.

Pristanak roditelja nije obvezan ako je roditelj:

- umro, nestao ili nepoznat
- lišen prava na roditeljsku skrb

Kada roditelj potpiše zapisnik o pristanku za posvojenje može ga opozvati u roku od 30 dana od potpisivanja. Propisivanjem takve mogućnosti roditelj može preispitati još jednom vlastitu odluku i ako se predomislio da istu opozove.

2.3.5. Dužnosti centra za socijalnu skrb za zasnivanje posvojenja

U Republici Hrvatskoj stvarno nadležan organ za zasnivanje posvojenja je centar za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb je javna ustanova koju osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi. Osniva se za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije (Grada Zagreba), a može imati jednu ili više podružnica. Ako roditelji odbijaju dati pristanak za posvojenje centar za socijalnu skrb dužan je upozoriti da se njihov pristanak može nadomjestiti odlukom suda nakon tri mjeseca od dana kada su upozoreni na tu mogućnost.

Centar za socijalnu skrb provodi procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje i to po mjestu prebivališta, odnosno boravišta osoba koje imaju namjeru posvojiti. Centar za socijalnu skrb će na temelju podnesenog zahtjeva za posvojenje utvrditi ispunjavaju li bračni odnosno izvanbračni drugovi ili osoba koja želi posvojiti sve zakonske pretpostavke, te procijeniti njihovu podobnost i prikladnost za posvojenje. Ukoliko se utvrdi od strane centra da su ispunjene sve zakonske pretpostavke potencijalni posvojitelji se upućuju u obvezu sudjelovanja u programu stručne pripreme za posvojenje. Poslovne stručne pripreme za posvojenje obavljaju stručni radnici centra za socijalnu skrb, ali to mogu obavljati na području Zagreba Udruga za potporu posvajanja Adopta, Udruga na Drugi način i Udruga Let. Potencijalni posvojitelji, nakon izdanja mišljenja o podobnosti, upisuju se u registar potencijalnih posvojitelja te su ti podaci iz registra vidljivi svim centrima u RH.

Zahtjevu za izdavanju mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje podnositelji zahtjeva dužni su priložiti:

- rodni list
- vjenčani list (za bračne drugove)
- dokaz o postojanju izvanbračne zajednice (za izvanbračne drugove) – pravomoćnu sudsku odluku
- dokaz o državljanstvu
- potvrdu liječnika o psihofizičkom zdravstvenom stanju
- potvrdu poslodavca o zaposlenju
- dokaz da se protiv podnositelja zahtjeva ni protiv članova njegova kućanstva ne vodi kazneni postupak

Centar za socijalnu skrb u postupku zasnivanja posvojenja provodi tri radnje:

- pripremne radnje
- središnju fazu radnji u postupku
- donešenje odluke o posvojenju
- Pripremna radnja u postupku posvojenja

Ova faza postupka posvojenja naziva se i prethodnim postupkom jer centar za socijalnu skrb prije postupka usvajanja mora prikupiti sve podatke o statusu i obiteljskim prilikama djeteta te provjeriti da li potencijalni posvojitelji zadovoljavaju određene pretpostavke da bi mogli posvojiti dijete.

Centar za socijalnu skrb, točnije njegova ekipa stručnih djelatnika koja se najčešće u postupku posvojenja sastoji od pedagoga, psihologa i pravnika, mora prikupiti i provjeriti podatke o djetetovu zdravstvenom stanju, okolnostima u kojima je ono živjelo, mora surađivati sa socijalnim, zdravstvenim i drugim ustanovama ili obiteljima u kojima je dijete bilo smješteno (npr.domovi za nezbrinutu djecu, bolnice radi eventualnih liječenja i boravka djeteta), s centrom za socijalnu skrb iz druge općine, s udomiteljskim obiteljima u kojima je dijete smješteno).

Prilikom prikupljanja svih tih podataka u postupku posvojenja centar treba uvrditi prvenstveno njegovu korisnost za potencijalno posvojče. Isto tako i za posvojitelja centar mora utvrditi i sve pretpostavke koje bi morao zadovoljiti i posvojitelj. Posvojitelj u pravilu mora biti hrvatski državljanin te se mora utvrditi da nije osoba kojoj je oduzeta roditeljska skrb, a najvažnije od svega centar mora provjeriti motivaciju i razloge potencijalnih posvojitelja za posvojenje te odnose u braku, odnose s drugim članovima obitelji i širim životnim okruženjem. Kod posvojitelja bitne su i karakterne osobine, razina obrazovanja, te njihove stambene, materijalne prilike i uvjeti života.

- Središnja faza radnji u postupku

Središnja faza postupka sastoji se prvenstveno od pristanka roditelja na posvojenje njihovog djeteta, pristanka djetetova skrbnika, ako ga ima, na posvojenje te pristanak djeteta ako je navršilo dvanaest godina života, a ako je dijete mlađe od dvanaest godina ima pravo iskazati svoje mišljenje o posvojenju. Dijete daje pristanak za usvojenje bez nazočnosti roditelja i osoba koje ga žele posvojiti, a na taj

način zakonodavac želi utvrditi stvarne želje djeteta koje neće biti remećeno nazočnošću roditelja i potencijalnih usvojitelja. Roditelj djeteta, odnosno njegov skrbnik daju pristanak za posvojenje centru za socijalnu skrb nadležnim prema svojem prebivalištu, odnosno boravištu osobno na zapisnik. Kada roditelj da pristanak za posvojenje gubi pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.

Kada dijete posvaja jedan bračni, odnosno izvanbračni drug potreban je pristanak drugog bračnog, odnosno izvanbračnog druga.

U interesu svakog djeteta je da bude posvojeno što ranije pa se i u slučajevima kada su roditelji umrli ili su nepoznati centri za socijalnu skrb rade na posvojenju već u ranoj životnoj dobi djeteta.

- Donošenje odluke o posvojenju

Odluku o posvojenju donosi centar za socijalnu skrb mjesta prebivališta ili boravišta djeteta. Smatra se da je posvojenje zasnovano kad odluka o posvojenju postaje pravomoćna.

U maticu rođenih posvojitelji se upisuju kao roditelji, a u maticu rođenih djeteta matičar će upisati bilješku o izvršenom posvojenju te napomenu da se na temelju tog upisa više ne izdaju isprave. Matičar će izvršiti novi temeljni upis činjenice rođenja prema podacima iz rješenja o posvojenju, te će djetetu upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski broj. Centar za socijalnu skrb kod kojeg je proveden postupak posvajanja čuva sve spise predmeta o posvojenju. Svi spisi o posvojenju nose oznaku službena tajna te se vode odvojeno od drugih predmeta. Obiteljskim zakonom zajamčeno je pravo na uvid u spise predmeta o posvojenju slijedećim osobama:

- punoljetnom posvojeniku
- posvojitelju
- roditelju koji je dao pristanak da dijete posvoji njemu poznati posvojitelj,odnosno bračni ili izvanbračni drug roditelja djeteta

3. OSTALI OBLICI ZBRINJAVANJA DJECE BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI

Odluku o povjeravanju djeteta na čuvanje i odgoj drugoj osobi, ustanovi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi sud dostavlja CZSS-u koji određuje u koji će se konkretni oblik skrbi dijete smjestiti. Centar za socijalnu skrb razmotrit će svaki konkretni slučaj kao i broj slobodnih mjesta u pojedinim oblicima skrbi te donosi rješenje o skrbi djeteta izvan vlastite obitelji.

Razlikujemo:

a) institucionalni oblik smještaja za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi
b) izvaninstitucijski oblik smještaja za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

3.1. INSTITUCIONALNI OBLICI SMJEŠTAJA ZA DJECU BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI

Institucionalni oblici smještaja za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi su:

- državni domovi socijalne skrbi
- nedržavni domovi socijalne skrbi (npr. Dječji dom Bl.Alojzija Stepinca, Brezovica)
- domovi obiteljskog tipa (SOS-dječje selo Lekenik, SOS-dječje selo Ladimirevci)
- domovi drugih osnivača tj.druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi
- stambene zajednice

"Ustanova za skrb o djeci odnosno dječji dom jednostavno i cjelovito se određuje kao dvadesetčetverosatni institucionalni smještaj u kojem grupa djece koja nisu u srodstvu žive zajedno, a za njih skrbi grupa odraslih s kojima također nisu u srodničkim odnosima." (Sladović Franz, 2003., str.27, prema Kadushin 1980.)

Dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi primarno ima četiri funkcije: održavanje,odnosno zadovoljavanje temeljnih tjelesnih i psihičkih razvojnih potreba djeteta u skladu s njegovom dobi, zaštitu odnosno sprečavanje daljnjeg zlostavljanja djeteta ili durgih oblika ugroženosti djetetovih prava i interesa,kompenzaciju odnosno oporavak djeteta od stresnih i traumatskih događaja koji su uzrokovali smještaj djeteta u ustanovu i pripremu odnosno osposobljavanje djeteta za povratak u obitelj ili samostalan život te emocionalnu stabilnost i otpornost djeteta.

U domovima za djecu odgajatelji nisu roditelji ni terapeuti već odgajatelji koji imaju roditeljski zadatak stvaranja uvjeta za fizički, socijalni i emocionalni razvoj djeteta, razgovor, slušanje i razumijevanje djeteta i razvoj međusobnog povjerenja, te pomaganje djetetu u svakodnevnom životu.

Ipak, koliko god se odgajatelji trudili da djetetov boravak u domu bude sa što manje stresova i trauma oni su ipak neizbježni. Uz probleme koje dijete donosi sa sobom iz obitelji u dom, nažalost ustanova dodaje i one druge: separaciju od poznate okoline i osoba, stigmatizaciju u školi i lokalnoj zajednici, probleme u učenju, lošu sliku o sebi, strah od budućnosti, nisko samopouzdanje, a u nekim slučajevima pojavu anksioznosti i depresije. Život u domu neminovno dovodi i do socijalnog isključivanja pa dijete nakon izlaska iz doma nema rodbinsku niti socijalnu podršku koja mu je potrebna za snalaženje u daljnjem životu. Zato je psihosocijalna rehabilitacija nemoguća bez socijalnog radnika i psihologa unutar dječjeg doma. Oni bi trebali biti odgovorni za socijalnu skrb djeteta u dječjem domu.

Prilikom procesa pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a s posebnim naglaskom na smjernice Europske unije u području socijalnog uključivanja vlade RH (2011) donijela je Strategiju razvoja sustava socijalne skrbi u RH (2011.-2016.) gdje se važan naglasak stavlja na trasnformaciju domova socijalne skrbi te izvaninstitucionalan oblik smještaja djece bez roditeljske skrbi osim kada je smještaj u instituciju za dobrobit djeteta.

Za razliku od dječjih domova, SOS-dječja sela (Lekenik ili Ladimirevci) službeno su ustanove iako imaju obiteljski tip smještaja pa tako brinu za djecu bez roditeljske skrbi na način da djeca (najčešće biološka braća i sestre) žive u obiteljskom okruženju u stambenoj zajednici sa SOS majkom. Ovi nedržavni domovi obiteljskog tipa smještaju djecu koja su bila zlostavljana u obitelji, koja su doživjela

veći broj stresova i traumatskih događaja, ali i djeca koja imaju više braće i sestara, te djeca s poremećajima u ponašanju. U selu se nalazi više stambenih zajednica tj. više SOS majka sa djecom tako da se djeca odgajaju u sigurnom obiteljskom okruženju. Prvo SOS dječje selo utemeljio je i izgradio Hermann Gmeiner u austrijskom gradiću Imstu 1949. godine. Udruga SOS dječje selo Hrvatska djeluje od 1992.godine.O odgoju i njezi djece svakodnevno brine 15 mama u 16 SOS kuća. Njima pomažu SOS tete, direktor sela, pedagoški pomoćnik, psiholog i dva seoska majstora. Tu još postoje kreativne, dramske radionice, te instrukcije iz svih predmeta.

3.2. IZVANINSTITUCIJSKI OBLICI SMJEŠTAJA ZA DJECU BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI

Razlikujemo: srodničko udomiteljstvo, organizirano stanovanje, stambena zajednica i udomiteljstvo.

Udomiteljstvo je oblik skrbi izvan vlastite obitelji kojom se djetetu bez odgovarajuće roditeljske skrbi osigurava smještaj i skrb u udomiteljskoj obitelji. Udomiteljska obitelj mora imati dozvolu za obavljanje udomiteljstva, a čine je udomitelji (može biti i samac), njegov bračni ili izvanbračni drug te srodnici s kojima udomitelj živi u zajedničkom kućanstvu (djeca udomitelja, roditelji udomitelja...). Centar udomitelja je Centar na čijem području udomiteljska obitelj ima prebivalište. Prednost ovakvog smještaja djeteta je u tome što postaje ravnopravan član obitelji udomitelja, a to je posebno prednost za djecu do tri godine za koju je znanstveno potvrđena štetnost institucionalne skrbi. Izostanak vezivanja za jednu ili dvije roditeljske figure (privrženost) kod takve djece dovodi do trajne emocionalne oštećenosti, nedostatak dovoljne senzorne, kognitivne i motoričke stimulacije te ostavlja trag na razvoju mozga pa dijete ne uspije razviti svoje pune potencijale. Udomiteljstvo djetetu može pružiti toplinu, ljubav, privrženost i osjećaj pripadnosti, a i kasniju stalnu vezu u životu sa udomiteljskom obitelji.

UNICEF- ova kampanja “svako dijete treba obitelj“ podigla je svijest o važnosti udomiteljstva. Kao i u ostalim oblicima zbrinjavanja djece bez odgovarajuće

roditeljske skrbi tako i u udomiteljstvu ima problema, a najčešće su to: male naknade za udomitelje, visoka životna dob udomitelja i nedostatak mladih obitelji za udomitelje, mali broj obitelji iz gradova su udomitelji, a veći broj iz ruralnih sredina što se nažalost ponekad dovodi u vezu sa "izrabljivanjem djece", nemogućnost usvojenja djeteta ako je razvilo vrlo jaku emotivnu vezu.

Posebna kategorija udomiteljstva je i srodničko udomiteljstvo, kada su djeca smještena kod bliskih srodnika, bake, djeda ili rođaka, a to se pokazalo kao vrlo poželjno za djecu koja uopće nemaju osjećaj da su smještena u udomiteljsku obitelj već da su u svojoj proširenoj obitelji.

Centar za socijalnu skrb osposobljava i educira udomitelje te im daje potporu u brizi za korisnika u njhovom domu, uključujući pravodobnu pomoć svojih stručnih djelatnika.

4. EMOCIONALNI I PSIHIČKI RAZVOJ POSVOJENOG DJETETA

Napokon je zatopljelo i ptice su pjevale o dolasku proljeća.

-Mama, jesi li mislila da ćeš me moći roditi?-upitao je Petar.

-Da, ali nisam uspjela. Srećom, rodila te druga mama, zato postojiš i možemo biti zajedno.

Jako te volim, Sine- rekla je Mama.

-Znam-kazao je Petar.

U noći se probudio, ali nije plakao kao obično, samo je povikao:

-Mama!

Prvi put u noći povikao je "mama". Bodljama nije bilo ni traga.

(Kotowska Katarzyna, Jež, 2007.god, Zagreb: Naklada MD)

Obitelj je, kao što znamo, najznačajniji faktor socijalizacije u ranom djetetovom životu jer se tada stječu prva iskustva i stavovi. Odnos između roditelja i djeteta bitan je za razvoj zdrave ličnosti što kasnije utječe na druge odnose i na osjećaj vlastite vrijednosti i pripadnosti. Ovisno o tome kako roditelji reagiraju na potrebe i signale djeteta razvija se siguran ili nesiguran tip privrženosti. Budući da u teoriji privrženosti roditelj djetetu služi kao sigurna baza iz koje polazi istraživati svijet, djeca koja su sigurno privržena roditeljima pokazuju više pozitivnih emocija, upornosti, više istražuju, bolje riješavaju probleme što u odrasloj dobi rezultira lakšim uspostavljanjem međuljudskih odnosa u društvu.

Djeca koja su zbog različitih životnih okolnosti ostala bez roditelja te su provela djetinjstvo u institucijama, mijenjala udomitelje i skrbnike, koja imaju traume zbog zlostavljanja i zanemarivanja, najčešće razvijaju nesiguran tip privrženosti. Oni sebe ne vide kao osobu vrijednu ljubavi, druge doživljavaju kao

nepouzdane, a svijet kao opasno mjesto. Jedini i najprirodniji način da razviju sigurnu privrženost je postupak posvojenja.

Posvojenje, baš kao i biološko roditeljstvo, ima veliki utjecaj na emocionalni i psihički razvoj djeteta, posebno kada su uključena oba roditelja, majka i otac, što je prema istraživanjima veoma bitno za posvojeno dijete. Primjećeno je da posvojčad u obitelji s jednim roditeljem ima više emocionalnih problema i problema s ponašanjem. Majka tako zadovoljava djetetove emocionalne i tjelesne potrebe (dijete dobiva bezuvjetnu ljubav, njegu, utjehu, brigu za vrijeme bolesti, sigurnost, zaštitu itd...), a otac djetetu predstavlja svijet vanjskih vrijednosti, zakona, reda, discipline, te ga potiče u nezavisnosti i istraživanju. Kako i u kojoj mjeri će posvojitelji utjecati na rješavanje emocionalnih i psihičkih problema posvojenog djeteta prvenstveno ovisi o njegovoj dobi u trenutku posvajanja. Dijete živi mnogo brže i intenzivnije od odraslih, a posebno u prvih sedam godina i to do pet puta brže. U to vrijeme ono doživljaje usvaja pet puta više i intenzivnije pa mu tako i "rane" zarastaju pet puta brže. Ove činjenice nam tako daju pretpostavku da posvojenje u najranijoj životnoj dobi djeteta za njega ima i najmanje stresno iskustvo. Kod bebe do godine dana starosti, napuštene od biološke majke, posljedice posvojenja ne ostavljaju značajne tragove. Mnogi stručnjaci koji se bave dječjom psihologijom smatraju da je u prve dvije godine života djeteta mogućnost osjećaja gubitka i boli tj. zapažanja takvih razvojnih situacija vrlo mala, a koje klasična psihoanaliza smatra korijenima psihoneuroza i drugih psihičkih smetnji kod odraslih osoba. Rano posvojena djeca koja žive u dobrom emocionalnom okruženju, prihvaćena, poštovana i voljena, ne prepoznaju značenje samog posvojenja te su manje podložna stresu glede statusa u njihovoj novoj obitelji.

Veće probleme u obitelji posvojitelja imaju djeca u adolescentnoj dobi jer su u stanju razmišljati o svojoj prošlosti, svojim biološkim roditeljima, podrijetlu i svim situacijama i problemima koje su proživljavali prije dolaska u obitelj posvojitelja.

Psihološki čimbenici ključni za uspješnu prilagodbu posvojčeta novonastaloj situaciji posvojenja su:

a) adekvatna životna dob posvojčeta
b) zabrana utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva i majčinstva

c) tajnost evidencije o posvojenju prema osobama na čijoj strani ne postoji pravni interes za takvim uvidom

Srodničko posvojenje pokazalo se kao najbolji oblik posvojenja djeteta jer raskida vezu s biološkim roditeljima i tako omogućuje djetetu da se potpuno uključi u novu obitelj. Evidentiranje posvojitelja u državnu maticu kao bioloških roditelja djeteta dodatno učvršćuje njihov odnos. Tako dijete noseći dokumente u bilo koju instituciju nije u situaciji da stalno mora objašnjavati svoj status u obitelji.

Što se tiče tajnosti evidencije o posvojenju ona se isključivo odnosi na sve osobe izvan obitelji, ali roditelji – posvojitelji moraju informirati dijete o postupku posvojenja te mu iskreno reći tko su mu biološki roditelji bez obzira jesu li oni živi ili su umrli. Način i vrijeme kada će posvojče saznati istinu o posvojenju treba birati s obzirom na njegovu dob, ali svakako prije kretanja u školu. Informacije o biološkim roditeljima djeteta, bez obzira na neka mišljenja da to nije potrebno, nikako mu neće odmoći već će mu samo pomoći u definiranju vlastita identiteta, a iskren i otvoren razgovor od strane posvojitelja samo će učvrstiti njihovo međusobno povjerenje.

Na emocionalni razvoj djeteta najveći utjecaj imaju njegovi roditelji. Iako na emocionalni razvoj manjim dijelom utječe i urođena predispozicija djeteta, većim dijelom će utjecati usklađenost djetetovih doživljaja i potreba s očekivanjima i ponašanjima okoline o kojoj dijete ovisi. Kao i biološki roditelji tako i posvojitelji uče svoje dijete kako da razumije svoje osjećaje, prepoznaje svoje i tuđe osjećaje te da dijeli svoje osjećaje s drugima. Djeca se posebno boje "neugodnih" emocija kao što su strah, tuga, ljutnja, ljubomora i sl., ali uz posvojitelje uče kako uspostaviti nadzor i regulirati svoje emocije. Kada u obitelj posvojitelja dolazi starije dijete mogu se javljati početne teškoće u međusobnom odnosu roditelja i djeteta. To je najčešće vezano uz traume i probleme koje je dijete imalo prije usvojenja boraveći u domu ili udomiteljskoj obitelji. Vrlo je bitno za posvojitelje da su prije posvojenja upoznati sa svim poteškoćama, psihičkim i fizičkim, koje je dijete imalo boraveći u instituciji, da mu se omogući uvid u zdravstveni karton djeteta, ali da ga se upozna i sa anamnezom djeteta. Mnogi su primjeri u praksi pokazali da neinformiranost posvojitelja od strane Centra za socijalnu skrb te djelatnika domova ili posvojiteljske obitelji ponekad može biti veliki problem u uspostavljanju bliskog emotivnog

kontakta između posvojitelja i djeteta te prepoznavanje njegovih problema. Ponekad se događa da posvojitelji djetetovu agresiju, ljutnju, prkos i druge negativne emocije tumače kao da to djeca njima namjerno rade ili kao da ih ne vole. Zato je bitno da se posvojitelje informira gdje mogu u svakom trenutku potražiti stručnu pomoć i savjete koji bi im pomogli da međusobno što brže uspostave prisan, emotivan odnos pun ljubavi i povjerenja.

5. ISTINITE PRIČE

U ovim istinitim pričama imena djece su izmijenjena.

DJEVOJČICA ANA KOJA NIJE ŽELJELA BITI USVOJENA

Ana je rođena u obitelji i imala je dvije godine kada joj je umrla majka. Otac je preuzeo brigu o Ani i ona je odrastala u normalnim obiteljskim odnosima s ocem. Kada je imala šest godina, otac se ponovno oženio. Tada su za nju počeli problemi. Njezina maćeha nije uspjela odmah ostati u drugom stanju, što je željela, pa je počela zlostavljati Anu. Kada je otac bio na poslu maćeha je često bez razloga vikala na nju, tukla ju, nije joj davala hranu za školu, nije joj dozvoljavala da uči i piše zadaće, te joj je čak uništavala i neke knjige jer je vidjela da Ana voli čitati. Zlostavljanja su bila sve češća tako da su i susjedi svakodnevno slušali plač djevojčice i viku iz kuće pa su sve prijavili Centru za socijalnu skrb. To nažalost nije pomoglo Ani jer je njezin otac uvijek nalazio razloge da obrani svoju suprugu. Tako je i sam počeo zanemarivati potrebe svog djeteta pa je Centar donio odluku da se djevojčica smjesti u Dom za nezbrinutu djecu. Malena Ana teško je podnijela spoznaju da ocu nije stalo do nje. U domu, uz veliku požrtvovnost, pažnju i ljubav koju su joj pružale tete Ana je uspjela nastaviti sa svojim životom. Tete su često pokušavale uspostaviti kontakt sa Aninim ocem kako bi posjećivao Anu, ali najčešće nisu uspijevale. Otac je stalno obećavao tetama da će Anu posjetiti, da će joj poslati džeparac te da će doći po Anu kako bi ju odveo za vikend kući, ali sve je ostalo samo na obećanjima. Tete su često pitale Anu da li bi željela biti posvojena, a i jedan bračni par veoma se zainteresirao za posvajanje. Ana je na to uvijek burno reagirala, počela je plakati i moliti tete da ostane s njima. Tako je život u instituciji za Anu bio bolji nego život u obitelji. Nije više vjerovala da joj neka druga obitelj može pružiti toplinu i ljubav nakon spoznaje da ju je njezin, u početku dobar otac "zamijenio" za novu ženu i drugo dijete koje je u međuvremenu dobio. Strah da će se situacija ponoviti u posvojiteljskoj obitelji bio je jači od Ane. Ana je u Domu završila svoje školovanje, diplomirala je na fakultetu i ubrzo se uz pomoć svojih teta i zaposlila. Danas je u braku i majka je djevojčice te je i dalje u kontaktu sa tetama i one su zauvijek ostale dio njezine obitelji.

IVU SU OSTAVILI POSVOJITELJI

Djevojčica Iva došla je u dom za nezbrinutu djecu kao beba. Kada je krenula u školu u Domu ju je počela posjećivati žena kojoj se Iva jako sviđala. Žena je bila u braku i imala je malog sinčića kojeg je često vodila u dom pa su njihove posjete i druženja vikendom Ivi puno značili. Između njih s vremenom se stvorila bliska emotivna veza. Žena je počela razmišljati o posvojenju, ali njezin suprug u početku nije bio siguran želi li to. Prolaskom vremena promijenio je mišljenje i Iva je uskoro postala član njihove obitelji. Činilo se da je za nju konačno počeo sretan život u obitelji. Ubrzo se pokazalo da to nije tako. Iva je pokazivala veliku ljubomoru prema svom bratu, željela je roditelje samo za sebe pa je dolazilo do čestih svađa i tučnjava sa bratom, a roditelji se zbog neupućenosti u Ivine probleme nisu snalazili u toj situaciji. Stalno su branili svoje biološko dijete te optuživali i kažnjavali Ivu. Počeli su sumnjati da ona to radi zato što ima psihičke smetnje. Zbog njihovih krivih postupaka Iva je bila sve agresivnija. Odnosi između roditelja postajali su sve lošiji, svađe i optuživanja sve češće. Jedini krivac za cijelu situaciju, po njihovom mišljenju, bila je Iva. Smjestili su je u psihijatrijsku kliniku uvjeravajući liječnike da je psihički bolesna. Iva je u bolnici ostala dva tjedna, a roditelji su podnijeli zahtev za rastavu braka i počeli odvojeno živjeti. Kada su liječnici pozvali roditelje da dođu po Ivu, jer nisu našli razloge za njezin dulji boravak u bolnici, nitko od roditelja nije došao po nju. Iva je u bolnici morala čekati odluku centra za socijalnu skrb koji je razvrgnuo posvojenje jer nitko od rastavljenih roditelja nije želio preuzeti skrb o Ivi te je ona ponovno vraćena u dom.

SRETNO POSVOJENJE LUKE

Tek rođenog Luku majka nije željela niti vidjeti. Centar za socijalnu skrb smjestio je dijete u dom, ali nasreću Luka nije tamo morao dugo ostati. Posvojen je prije svog prvog rođendana. Živio je s majkom i ocem na otoku, u malenom mjestu gdje su se svi međusobno poznavali. Njegov život sa roditeljima bio je pun ljubavi, topline i brige o njegovim potrebama. Luka je trebao krenuti u školu, ali njegovi roditelji još uvijek nisu pronašli trenutak kada bi mu rekli da je posvojen. Luka se uvijek igrao sa djecom svojih susjeda pa je tako između njih ponekad dolazilo i do manjih svađa. U jednoj takvoj svađi, kada se Luka zaprijetio prijatelju da će ga tužiti svom tati, ovaj mu je odgovorio da on nema tate niti mame i da je posvojen. Luka je u šoku otrčao kući i pitao roditelje da li je to istina. Kada je saznao da je posvojen naljutio se na roditelje i nije želio s njima razgovarati nekoliko dana. Razlog tome bio je što mu roditelji nisu ranije priznali da je usvojen pa ga tako nisu pripremili na ovakvu iznenadnu situaciju. Roditelji su plakali, bilo im je teško, ali su ipak pustili Luku da se u miru suoči sa istinom. Bio je to vrlo mučan i težak period u njihovim životima. Jedno jutro Luka je sjeo za stol i rekao roditeljima da ih voli i da su oni njegovi pravi roditelji, te da ne želi više o toj temi razgovarati. Danas je Luka zaposlen, živi sa svojim roditeljima, a njihova najveća briga i stalno pitanje svih pitanja je: “Kada će se Luka oženiti?“

6. ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu pisala sam o posvojenju kao o najboljem obliku obiteljsko – pravnog zbrinjavanja djeteta u odnosu na druge oblike zbrinjavanja kao što su institucionalno i izvaninstitucionalno zbrinjavanje. Prilikom posvojenja prvenstveno se misli na interese djeteta odnosno njegovog zbrinjavanja i zaštite pa se tako, za razliku od roditeljskog posvojenja, srodničko posvojenje pokazalo u praksi kao najbolji oblik trajnog i neraskidivog srodničkog odnosa posvojitelja i posvojčeta (posvojitelj i njegovi srodnici te posvojče i njegovi potomci). Za ispravan psihički razvoj posvojčeta važna je obitelj sa dva roditelja, majkom i ocem, što ranija životna dob posvojčeta te podrška šire obitelji i društva.

Postupkom posvojenja dijete dobiva priliku živjeti u obitelji, ali nerijetko tu ne završavaju njegovi problemi. Iz vlastitog iskustva znam koliko je teško, osobito odrasloj djeci, prilagoditi se novoj obitelji i prihvatiti sve promjene u životu koje ona nosi. Ja sam u toj prilagodbi uspjela uz veliku ljubav i podršku svojih roditelja, ali znam da je i podrška društva veoma važna. Predrasude o posvojenju u našem društvu još uvijek su jako prisutne. Razlog tome je što se o toj problematici malo govori, piše, uči. Mnogi u društvu posvojitelje nazivaju humanim i hrabrim ljudima, ispituju ih tko su im biološki roditelji djeteta, jesu li im trebale neke “veze“ za posvojenje, koliko su postupak posvojenja morali platiti, te kako su došli na ideju da posvoje dijete?!

Nije bitno je li dijete u obitelj došlo kao biološko, posvojeno, od surogat majke ili umjetnom oplodnjom, već je najbitnije da mu uz obitelj, podršku i razumijevanje pruži društvo u kojem živi i raste, kojem će u budućnosti ravnopravno doprinositi.

LITERATURA

1. Bonnet, C. (2000.), *Gesta ljubavi*, Zagreb: Bios

2. Bonnet, C. (2000.), *Djeca tajne*, Zagreb: Bios

3. Hrabar, D., Korać A. (2003.), *Obiteljsko pravo s matičarstvom*, Zagreb: Narodne novine

4. Jakovac – Lozić, D. (2000.), *Posvojenje*: Sveučilište u Splitu, pravni fakultet

5. Kotowska, K. (2008.), *Jež*, Zagreb: Naklada MD

6. Sladović Franz, B. (2003.), *Psihosocijalni razvoj djece u dječjim domovima*, Sveučilište u Zagrebu: Pravni fakultet

Najčešći oblik zlostavljanja djece (zanemarivanje djece): www.poliklinika-djeca.hr Prof.dr.sc. Gordana Buljan Flander (20.listopada 2016)

Odgoj ili genetika – nadrastanje vlastitog nasljeđa: www.pedagogija.hr (20.listopada 2016)

Problemi u odgoju posvojenog djeteta: www.klokanica.hr Prof.pedagogije Ivana Grabar (25.listopada 2016.)

Razvojna psihologija, uskraćenost u ranom djetinjstvu: www.istrazime.com Mina Đorđević, psiholog (30.listopada 2016.)

SOS dječje selo hrvatska: www.sos-dsh.hr (30.listopada 2016.)

Zakon o udomiteljstvu: www.zakon.hr (NN 90/11, 78/12) (30.listopada 2016.)

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

MERITA HORVAT

MOB:

E-MAIL:

OSOBNI PODACI:

MJESTO ROĐENJA:

DATUM ROĐENJA: 06.07.1994.

ADRESA:

DRŽAVLJANSTVO: hrvatsko

OBRAZOVANJE:

2001. – 2004. Osnovna škola “Pavleka Miškine“

2004. – 2009. Osnovna škola “Lučko“

2009. – 2013. Ekonomska škola “Katarina Zrinski“ – Zagreb

2013. – 2016. Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, Petrinja